

Szczepan Czarnecki

Republika Czeska: powyborcze plany przyszłego rządu

W czwartek, 11 listopada 2021 r., premier Republiki Czeskiej Andrej Babiš (ANO) złożył dymisję tworzonoego przez partie ANO i ČSSD rządu mniejszościowego. Dymisja ustępującego rządu nastąpiła cztery dni po inauguracyjnym posiedzeniu Izby Poselskiej Parlamentu Republiki Czeskiej, które poprzedziło podpisanie przez przewodniczących dwóch koalicji wyborczych – SPOLU oraz PirStan – koalicyjnego porozumienia rządowego. Dwie koalicje, złożone z pięciu opozycyjnych dotychczas partii politycznych, zobowiązały się do współpracy rządowej na kolejne cztery lata, przedstawiając oświadczenie programowe i planowaną listę ministerstw i zapowiadając równocześnie szereg reform oraz zmianę dotychczasowego modelu sprawowania władzy. Wbrew zapowiedziom sprzed kilku miesięcy, prezydent Republiki Czeskiej Miloš Zeman poinformował o braku przeszkód wobec powołania przewodniczącego ODS Petra Fiali na stanowisko premiera. Na datę utworzenia nowego gabinetu może mieć jednak wpływ stan zdrowia hospitalizowanego obecnie prezydenta.

Dymisja rządu Andreja Babiša. W czwartek, 11 listopada 2021 r., prezydent Republiki Czeskiej Miloš Zeman przyjął dymisję rządu premiera Andreja Babiša (ANO), który zgodnie z konstytucją będzie pełnił funkcję do czasu powołania nowego gabinetu. W powstającym rządzie przyszłego premiera Petra Fiali (ODS), według przedstawionych planów, przybędzie trzech ministrów. Złożona z trzech konserwatywnych partii – ODS, TOP09 i KDU-ČSL – konserwatywna koalicja SPOLU ma mieć w rządzie jedenastu ministrów, zaś centrowa koalicja Czeskiej Partii Piratów i STAN – siedmiu. Wśród priorytetów nowego rządu zapowiedziano zmianę modelu rządzenia państwem, redukcję długu publicznego, zmiany systemu emerytalnego, reformy szkolnictwa, rozwój cyfryzacji oraz aktywną rolę w polityce zagranicznej państwa, w tym powołanie nowej funkcji – ministra zadaniowego ds. europejskich.

Kluczowe zmiany w sektorze finansów. Przyszły rząd zadeklarował szereg zmian w polityce budżetowej, krytykując równocześnie tempo zadłużenia państwa przez ustępujący rząd Andreja Babiša (ANO). Wśród celów programowych koalicjanci zadeklarowali redukcję deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do 3% PKB, spadek zadłużenia budżetowego poniżej 300 mld CZK, ograniczenie biurokracji w administrowaniu podatkami i opłatami, podwyższenie ulgi podatkowej, obniżenie opłacanych przez pracodawcę składek na ubezpieczenie społeczne czy stworzenie jednolitego publicznego rejestru dotacji. Według wstępnych założeń tekę ministra finansów mógłby objąć Zbyněk Stanjura (ODS), który w latach 2012-2013 pełnił funkcję ministra infrastruktury.

Lider koalicji SPOLU, konserwatywna Obywatelska Partia Demokratyczna (ODS), ma także objąć resorty infrastruktury, obrony, sprawiedliwości oraz kultury. Wśród priorytetów infrastrukturalnych znalazły się m.in. budowa obwodnicy miasta stołecznego, zwiększenie dozwolonej prędkości do 150 km/h na części odcinków autostrad, a także kluczowa w programie koalicyjnym budowa sieci linii dużych prędkości oraz rozwój infrastruktury kolejowej. Wskazywanym kandydatem na ministra infrastruktury jest wiceprzewodniczący ODS – Martin Kupka.

W kwestii obronności plany nowego rządu koncertują się m.in. na utrzymaniu roli NATO w polityce bezpieczeństwa Republiki Czeskiej oraz ograniczeniu dostępu do kluczowej infrastruktury (rozbudowa elektrowni jądrowej Dukovany) podmiotom z państw niedemokratycznych, ze szczególnym uwzględnieniem Rosji oraz Chin.

Główną kandydatką do objęcia resortu obrony jest posłanka ODS – Jana Černochová, dotychczasowa wiceprzewodnicząca Komisji Obrony i Bezpieczeństwa izby niższej parlamentu.

Ministerstwem Sprawiedliwości miałby kierować pełniący tę funkcję w latach 2012-2013 Pavel Blažek (ODS), zaś koalicyjne priorytety we wskazanym obszarze skupiają się m.in. na przygotowaniu ustaw wzmacniających przejrzystość administracji publicznej oraz na walce z korupcją.

Według obecnych planów obywatele demokracji mieliby również uzyskać Ministerstwo Kultury, które wcześniej było wskazywane wśród potencjalnych resortów przypadających TOP09. Wśród priorytetów w kulturze znalazły się: poprawa promocji kultury w regionach, wsparcie instytucji upamiętniających historię i ofiary reżimów totalitarnych XX w., przekształcenie Państwowego Funduszu Kinematografii w Państwowy Fundusz Audiowizyjny czy wsparcie sektora gier. Jako kandydat na szefa resortu wymieniany jest Martin Baxa (ODS).

Trzy ministerstwa dla ludowców. KDU-ČSL – druga najsilniej reprezentowana w parlamencie partia zwycięskiej koalicji SPOLU – ma zarządzać trzema resortami: środowiska, rolnictwa i polityki społecznej. Priorytety programowe koalicji w ramach polityki środowiskowej skupiają się wokół ochrony środowiska, bioróżnorodności i zasobów naturalnych, z propozycją konstytucyjnego zapisu dotyczącego ochrony wód w państwie. Kandydatką do objęcia resortu środowiska jest Anna Hubáčková (KDU-ČSL). Ministerstwo Rolnictwa może przypaść Zdenkovi Nekuli, byłemu szefowi funduszu rolno-leśnego. Priorytetem resortu rolnictwa ma być wspólna troska o żyzniejszą glebę czy różnorodność lasów. Według założeń planuje się utworzenie dobrowolnego funduszu wspierającego rolników w przypadku klęsk żywiołowych, a do 2030 r. 25% użytków rolnych powinno być obszarami użytkowanymi zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.

Wśród kandydatów do objęcia Ministerstwa Pracy i Spraw Socjalnych wymienia się szefa partii Mariana Jurečkę, którego osobę przedstawiano początkowo jako ministra rolnictwa. Wśród założeń programowych we wskazanym obszarze znajdują się m.in. reforma emerytalna, zwiększenie elastyczności warunków pracy, automatyczna waloryzacja płacy minimalnej.

Zdrowie, nauka, badania i innowacja dla TOP09. Kandydatem do objęcia teki ministra zdrowia jest radiolog Vlastimil Válek (TOP09). W kluczowym, z perspektywy pandemii COVID-19, resorcie wśród priorytetów podkreśla się m.in. cyfryzację opieki zdrowotnej, optymalizację systemu płatności, wsparcie nauki i badań w obszarze zdrowia czy też większe wsparcie na rzecz motywowania lekarzy do otwierania praktyk w mniejszych miejscowościach i regionach peryferyjnych. Ludowcy mieliby być również odpowiedzialni za naukę, badania i innowacje, kierowane przez Helenę Langšádlovą.

Silna pozycja i cztery ministerstwa dla Burmistrzów i Niezależnych (STAN). Burmistrzowie byli pierwszą partią w planowanej pięciopartyjnej koalicji, która poparła porozumienie koalicyjne rządu. Silna pozycja partii, która uzyskała 33 mandaty w parlamencie, przekłada się na objęcie ministerstw: edukacji, spraw wewnętrznych, przemysłu i handlu oraz spraw europejskich. Głównym kandydatem na ministra edukacji jest Petr Gazdík (STAN). Priorytety rządu w tym obszarze skupiają się na: podwyższeniu pensji nauczycieli (130% przeciętnego wynagrodzenia), rewizji ramowych programów edukacyjnych, rozwoju edukacji obywatelskiej, umiejętności finansowych i medialnych czy krytycznego myślenia, wzmocnieniu nauczania historii XX w., z naciskiem na niedemokratyczne reżimy i ekstremizm społeczny, czy na zmianach dotyczących kluczowych egzaminów, w tym matur i egzaminów wstępnych. Ministerstwem Spraw Wewnętrznych miałby kierować przewodniczący STAN – Vít Rakušan. Priorytetami ministerstwa mają być: wzmocnienie inteligentnego zarządzania państwem, rewizja tabel wynagrodzeń w administracji publicznej, sprawniejsza i prostsza administracja państwowa.

Kandydatem na ministra przemysłu i handlu jest Věslav Michalík (STAN). W przyszłej kadencji jako cele ministerstwa wyznaczono: zmniejszenie obciążeń biurokratycznych firm i osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, możliwość prowadzenia ksiąg rachunkowych i ewidencji podatkowej w euro, zwiększenie efektywności energetycznej poprzez wykorzystanie energetyki jądrowej i OZE, a także uwzględnienie Zielonego Ładu jako szansy dla modernizacji gospodarki państwa.

Burmistrzowie i Niezależni mają być również odpowiedzialni za kwestie dotyczące relacji z UE. Jako członka rządu ds. europejskich wskazuje się Radima Sršeňa. Powołanie stanowiska wiąże się również z objęciem przez Republikę Czeską przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej w drugiej połowie 2022 r.

Czeska Partia Piratów. Pomimo niższego od oczekiwanego poparcia w wyborach parlamentarnych i uzyskania jedynie czterech mandatów w parlamencie, Partia Piratów ma mieć trzech ministrów w nowym rządzie. Ministerstwem Rozwoju Regionalnego i Cyfryzacji miałby kierować sam lider partii – Ivan Bartoš. Wśród proponowanych celów programowych wskazuje się np.: utworzenie e-dowodów, wprowadzenie systemu informacyjnego dotyczącego dokumentów, modyfikację ustawy o prawie budowlanym, analizę przeniesienia wybranych urzędów centralnych do regionów oraz rozwój współpracy transgranicznej. Ministerstwem Spraw Zagranicznych miałby kierować Jan Lipavský. Polityka zagraniczna Republiki Czeskiej w przyszłej kadencji rządu ma być zakotwiczona w Unii Europejskiej i NATO oraz oparta na dobrych stosunkach ze wszystkimi sąsiednimi państwami. W programie podkreślono także potrzebę rozwoju relacji z USA, pogłębienie współpracy z demokratycznymi partnerami w regionie Azji i Pacyfiku (Tajwan, Japonia) oraz przegląd relacji z Rosją i Chinami.

Partia Piratów ma być również odpowiedzialna za kwestie legislacyjne. W tym celu zostanie powołane stanowisko ministra ds. legislacji, do którego zadań ma należeć nadzorowanie i poprawa jakości nowych regulacji oraz przewodniczenie Radzie Legislacyjnej Rządu. Do pełnienia tej funkcji wskazywano początkowo prawnika Jakuba Michálka, który jednak ogłosił rezygnację z kandydowania.

Wnioski. Umowa koalicyjna oraz program powstającego pięciopartyjnego rządu wskazują na bardziej prozachodni kierunek polityki zagranicznej Republiki Czeskiej, ze szczególnym naciskiem na wzmocnienie relacji w ramach UE oraz NATO. Istotną rolę odegra w tym przypadku ostateczny wybór ministra spraw zagranicznych. Ewentualne powołanie na to stanowisko znanego z krytycznego stosunku do Rosji i Chin, ale także Polski i Węgier Jana Lipavskiego z Czeskiej Partii Piratów mogłoby skutkować spadkiem zaangażowania Republiki Czeskiej we współpracę w ramach Grupy Wyszehradzkiej. Równocześnie kandydatura Lipavskiego może spotkać się z dezaprobatą prezydenta Miloša Zemana, nieprzychylnego jej ze względu na różniące ich stanowisko w kwestii stosunków Republiki Czeskiej z Rosją czy lokalizacji ambasady czeskiej w Izraelu.

W planach powstającego rządu zakłada się także przerwanie prac nad forsowanym przez prezydenta Zemana projektem korytarza wodnego Dunaj-Odra-Łaba, który spotkał się z krytyką władz regionalnych. W programie transportowym szczególną uwagę zwraca nacisk na rozwój transportu kolejowego i infrastruktury kolejowej. Nowa koalicja rządząca za jeden z głównych celów w transporcie przyjmuje rozszerzenie koncepcji linii dużych prędkości.

Z kolei w kwestii energetyki nowa koalicja rządowa widzi przyszłość w zwiększeniu efektywności energetycznej, łączeniu energetyki jądrowej i zdecentralizowanych odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza fotowoltaiki jako kluczowego odnawialnego źródła energii w państwie. Zakłada przy tym funkcjonowanie minimum 100 tys. dachowych modułów fotowoltaicznych do 2025 r.